

Szentirmai, Tamás:
FAIRY TALE HOUSE ON THE OUTSKIRTS
Citation: Metszet, Vol 14, No 3 (2023), pp 12-19,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.3.1>

Received: 22 August 2022

Accepted: 04 May 2023

Published: 24 May 2023

FÉSZEK REFORMED KINDERGARTEN
SCHOOL, DEBRECEN, HUNGARY;
ARCHITECTS: BÉLA BIRÓ, DÁNIEL FODOR,
FERENC KÁLLAY and BÉLA NAGY

The striking architectural design of a building often creates an intense first impression. Then, upon entering the door, walking around, getting to know the building better, the experience can strengthen, fine-tune, or even significantly fortify this first impression. This was the intent when four architects from Debrecen designed this kindergarten in their hometown, a fairy tale like reinvention of the stereotypical house into a comfortable environment for children.

01

MESEHÁZ A VÉGEKEN

FÉSZEK REFORMÁTUS ÓVODA | DEBRECEN

Egy épület markáns építészeti megfogalmazása gyakran eredményez intenzív benyomást első pillanatra. Aztán az ajtón belépve, kívül-belül körüljárva, az épületet jobban megismerve, a tapasztalás ezt az első benyomást megerősítheti, finomhangolhatja, akár jelentősen át is alakíthatja.

- 01 A csoportszobák absztrakt „házikói” ismerős léptékük mellett színezésükkel is segítik a gyerekek tájékozódását
- 02 A heterogén, „zajos” környezetben egyszerűségével teremt nyugalmat az épület

02

ÉPÍTÉSZ |
Biró Béla, Fodor Dániel, Kállay Ferenc, Nagy Béla

FOTÓ |
Varga Attila

SZERZŐ |
Szentirmai Tamás

—A négy debreceni építész – Biró Béla, Fodor Dániel, Kállay Ferenc, Nagy Béla – tervei alapján megvalósult Fészek református óvoda esetében ezt a mély benyomást, a jókedvű játékoság érzetét az óvodafunkcióból és Debrecen városának speciális városszerkezeti helyzetéből fakadó építészeti útkeresés, és annak következménye, a karakteres formavilág eredményezi.

—Talán az óvodafunkció az, ahol a leglátványosabb a gyerekek kisebb méretéből és az életkorukhoz tartozó szocializációs folyamatból adódó funkcionális, de még inkább környezetpszichológiai szükségletek építészeti következménye. Az óvoda teljes közössége, az eltérő életkorú csoportok, a dolgozók, illetve a pár fős vagy egyéni foglalkozások szereplői számára más és más helyiségméretek, belmagasságok, téri helyzetek és kapcsolatok ideálisak. A középületjelleg kell az empátikus, gyermekközpontú léptékkel harmonikusan összehangolni. Az óvodának egyszerre kell lennie biztonságot sugárzó és családis, jó hangulatú munkahelynek és a településrész közösségi épületének. Erre az összetett építészeti kérdésre a tervezők válasza egy

01

03

Az egynemű, egybefüggő geometrikus tömegeből a csoportszobák „házikó” archetípusai emelkednek csupán ki

04

05

- 03 A geometrikus tömeget a karakterében azonos acél pergolarendszer egészíti ki gazdagon használható fedett-nyitott terekkel
- 04 A bejárat mellett az intézmény grafikus felirata ad újabb olvasatot a geometrikus tömegformálásnak
- 05 Visszafogott formálásával, anyaghasználatával és játékos ritmusával reflektál a környezet sokszínűségére az épület

földszintes épület lett, ahol az egynemű, egybefüggő geometrikus tömegeből a csoportszobák „házikó” archetípusai emelkednek csupán ki, messziről formailag sejtetve az épület játékos jellegét, belső funkcióját. —A tömegformálás az óvoda városon belüli helyzetéhez is kapcsolódik. Debrecen mezővárosi eredete az I. világháború után bekövetkezett jelentős változás, illetve az azt követő évszázados fejlődés ellenére is meghatározó. [1] A város szerkezete, a fejlődés irányai kötöttek, a növekvő lakosság szám a város horizontális bővülését eredményezi. Az óvoda helyszíne is ennek a bővülésnek a része. A terület beékelődik

az 1980-as években épült, a város legnagyobb, önmagában is egy közepes városnyi lakosnak otthont adó tócskerti lakótelep és az egykori téglagyár területén az elmúlt évtizedekben jelentősen kibővült Határ úti ipari park közé. A helyzetre jól illeszthető Marc Augé nem-helyek* [2] definíciója, melyet tovább erősít a terület szélén elhaladó, főleg teherszállításra használt vasútvonal is. Habár a hely a belvárostól nincsen távol – a református Nagytemplomtól csupán 3,2 kilométerre fekszik légvonalban –, karakterét tekintve attól nagyon eltérő. A környezet vegyesen falusias-kisvárosias, de nem kínál igazodásra alkalmas identitást.

03

06

07

08

A heterogén terület nagyjából az ezredforduló után kezdett beépülni, szabadon álló két-háromszintes társasházak, egy-kétszintes sorházak és családi házak váltják egymást, közöttük máig beépítetlen területekkel. Ebbe a nehezen megfogható közegbe a tervezők olyan tömeget illesztettek, amely egyszerre kortárs, városi karakterű, miközben hagyományos kötődésű is. Az egyszínű, egyneműnek ható fehér tömeg – a geometrikus absztrakció – határozott, kortárs gesztus, függetleníti magát a környezeti színes zajosságától, miközben a kiemelkedő tömegek aránya, mérete, ritmusa világos utalás a falusi ház archetipusára.

—A szigorúnak ható egyszerűséget a tömegkiemeléseken túl egyéb eszközökkel is oldották a tervezők, egyben a távolról felsejlő derűs benyomást is tovább erősítve. Ilyen a finoman hátrébbhúzott ablakmezők változó színezése, ami játékosan sejteti a mögöttes funkciókat, miközben a gyerekek számára tájékozdási segítség is lehet a csoportszobáikhoz. A bejárat melletti tömör falmezőre került az intézmény megnevezése logószzerű egyszerű grafikával kiegészülve, mely erősen reflektál az épület formálására, egyben a játékoság újabb olvasatát, a gyerekekhez még inkább köthető építőkockák világát idézi meg. Ezen színes elemek mellett a bejáratnál, illetve a csoportszobák udvari teraszainál kialakított fehér pergola-rendszer is tovább lazítja az absztrakt forma szigorát.

02

05

04

Az alapvetően a tömeghez kapcsolódó, abból alig kitűnő, a tető magasságához illeszkedő fehér szerkezet a nap megjelenésével azonnal rácsófol egyszerűségére, elsősre gondolhatott jelentéktelenségére: a jó arányú és ritmusú szerkezet a napjárásának dinamikájával összhangban állandóan változó, vibráló fény-árnyék játékot generál az épület melletti burkolt és zöldterületen, illetve az épületen magán, újabb réteggel gazdagítva a geometrikus tömeget, egyben fontos átmeneti tereket biztosítva a sokszínű használathoz.

—A rétegzettség, összetettség a belső térben, a használatban is folytatódik. Tiszta és racionális, mégis gazdag és sokszínű használhatóságot biztosít a belső térszervezés. Az alaprajzi szerkesztés jól mutatja a tervezők gondosságát és az intézmény törekvését az aktuális pedagógiai elképzelések felé: a nyitott, rugalmasan és többféleképpen használható terek, a közösségi helyzetek lehetőségei, a vizuális kapcsolatok, természetes megvilágítások kiemelt szerepe, az átmeneti terek használatot gazdagító jelenléte mind olyan megoldás, amelyek alapvetőségük ellenére továbbra sem biztosítottak minden hazai fejlesztés esetén. A városi és a hagyományos kis léptékű karakter is következetesen megjelenik. Az urbanus kompaktság, a funkcióból adódóan az utca felé zárt tömeg belső udvarokkal, átriumokkal lazul fel, melyek egyszerre

06

09

11

10

06 Távlati kép, háttérben a családi házas szomszédság intenzív zöldjével

07 Az utca felől a földszintes tömegeből még csupán elősejlenek a csoportszobák archetipikus formái

08 Az udvar felől a csoportszobák már mint absztrakt „házikók” jelentik a biztonságot a gyerekek számára

teremtenek kellemes, zöld mikrokörnyezetet, biztosítják a belső tér természetes megvilágítását, szellőztethetőségét és szervezik, artikulálják az egybefüggő, belső áramló teret.

—A terület utca felőli, befejezetlennek ható előkertje a fenntartó jelenleg előkészítés alatt álló, szomszédos fejlesztésének elkészültével remélhetőleg elnyeri végső formáját, hogy az intézményegyettes a jelenleg még helyét kereső városrész fontos közösségi és identitásképző helyévé válhasson.

08

07

—Érdeemes kiemelni a megbízó, a Debrecen–Nagysándor-telepi Református Missziói Egyházközség nyitottságát, hozzáállását is, hogy lehetőséget biztosítottak a tervezők számára, hogy minden tekintetben kísérletező, újító gondolatú, ám a kontextushoz mégis kötődő épületet tervezhessenek.

—Az épülettől távolodva jó érzéssel nyugtázzhatjuk, hogy a Fészek Református Óvodánál a részletes megismerés a kezdeti benyomást, a hívogató játékoságot nemhogy nem csökkentette, hanem még tovább fokozta.

A Fészek református óvoda szép épülete már messziről hívogatja a családokat, mert gyermeinknek a legbiztonságosabb és legszebb környezetet szeretnénk biztosítani. Az épületbe lépve nem csalódunk, mert tágas, világos, modern környezet fogad bennünket. A csoportszobák esztétikusak, gyerekméretű bútorokkal, szép kiegészítővel vannak berendezve. A gyermekek kényelmét szolgálja, hogy minden csoportszobához külön mosdó, öltöző tartozik. Az óvoda udvara is könnyen megközelíthető, mert közvetlenül az öltözőből kilépve a szabadban találják magukat a gyermekek, ahol modern játékeszközökön keresztül kiválóan fejlődnek a képességeik. Az intézményre az egyszerűség, a letisztultság, a harmónia jellemző, és ehhez méltóképpen illeszkedik a református nevelés szellemisége, mely számunkra a legfontosabb. | Vladár-Váradai Beáta, a szülői munkaközösség vezetője

09

Az óvoda épülete megjelenésében formabontó, egyedi, és harmonikusan illeszkedik környezetébe. A belső terek kialakítása teljesen gyerekbarát, ami egészen kivételes a maga nemében. Ez kézzel foghatóan is megjelenik a padlózat burkolatától a széles kilátást biztosító ablakokig, a tágas, jól átlátható belső tereken keresztül a folyosó falait díszítő, vizuális élményt nyújtó művészi képekig, amelyek mind a gyerekek élménygazdag környezetben történő fejlesztését szolgálják. Mindennap egy igazi élmény belépni ebbe az igazán kivételes épületbe, amely megjelenésében is magán hordozza megálmodói szemléletét! | Szalai Sándor óvodapedagógus

10

- A | Csoportszobák vizesblokkal
- B | Tornaterem
- C | Irodák és kis foglalkoztatók
- D | Kiszolgálófunkciók
- E | Zöld átriumok
- F | Burkolt, részben fedett nyitott teraszok
- G | Játsszódudvar

11

- 09 Az üvegfelületek folyamatos vizuális kapcsolatot biztosítanak a közös terekben
- 10 Alaprajz
- 11 Az átriumok a többfunkciós belső áramló tér megvilágítása mellett idővel intenzív zöld szigetökké is válnak

* Marc Augé (1935-) francia antropológus sokat foglalkozott a terek és identitás viszonyával. A nem-helyek definíciója azokról az identitás nélküli területekről szól, amelyekhez az ember nem tud kötődni. [2]

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Somfai, Attila: „Kisalföldi és alföldi mezővárosok különbözősége, kisvárosi értékek védelme”, *Tér és Társadalom*, Vol 16, No 1 (2002), pp 59-97.
- [2] Augé, Marc: *Nem-helyek, Bevezetés a szürmodernitás antropológiájába*, Műcsarnok, Budapest 2012.

BERUHÁZÓ: Debrecen-Nagysándor-telepi Református Egyházközség | ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRS: Balla Attila | STATIKA TERVEZŐ: Vidra Róbert | GÉPÉSZET: Lakatos Imre | ELEKTROMOSSÁG, TÚZJELZŐ: Varga Csaba | TŰZVÉDELEM: Kuffa Lajos | KONYHATECHNOLÓGIA: Siposné Kovács Erzsébet | KÖZLEKEDÉSTERV: Tarcsai László | KERTTERV: Mózes Dávid | REHABILITÁCIÓS TERV: Gortka István